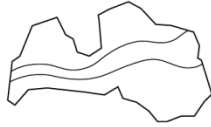




Valsts izglītības satura centrs

NACIONĀLAIS  
ATTĪSTĪBAS  
PLĀNS 2020



**EIROPAS SAVIENĪBA**  
Eiropas Sociālais  
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Kods \_\_\_\_\_

**Latviešu valodas un literatūras  
2. posma olimpiāde 11.–12. klasei  
2017. gada 16. janvārī**

**1. daļa. Kultūras notikumi 2016. gadā**

**1. uzdevums. Atbildiet uz uzdotajiem jautājumiem! Ar kultūru saistītajām personībām uzrakstiet gan vārdu, gan uzvārdu! (15 punkti)**

**1.1. Nosauciet galvenās lomas tēlotāju un latviešu filmu, kas Berlīnes kinofestivālā 2016. gadā nominācijā „14+” saņēma galveno balvu! (2 punkti)**

a) \_\_\_\_\_

b) \_\_\_\_\_

**1.2. Kuras latviešu rakstnieces darbs tika ekranizēts filmā „Melānijas hronika”? Nosauciet viņas darbu un divus vēsturiskus notikumus, kas attēloti filmā un literārajā darbā! (3 punkti)**

a) \_\_\_\_\_

b) \_\_\_\_\_

c) \_\_\_\_\_

**1.3. Nosauciet gleznotāju, kura ievērojamākie darbi ir „Pēc dievkalpojuma. No baznīcas.” un „Princese ar pērtiķi”! No kura etnogrāfiskā novada viņš ir cēlies, ar kuru mūsdienu Eiropas valstī bija saistīta viņa ģimene? (3 punkti)**

a) \_\_\_\_\_

b) \_\_\_\_\_

c) \_\_\_\_\_

**1.4. Ar kura latviešu režisora darbu šogad atklāja operteātra *La Scala* sezonu? Kura Latvijas teātra galvenais režisors viņš ir? (2 punkti)**

a) \_\_\_\_\_

b) \_\_\_\_\_

**1.5. Kāda ar latviešu kultūru saistīta celtnie pēc renovācijas tika atklāta Rīgā, Krišjāņa Valdemāra ielā? (1 punkts)**

a) \_\_\_\_\_

**1.6. Nosauciet latviešu komponistu, kuram 2016. gadā tika svinēta 80 gadu jubileja, un trīs filmas, kurām viņš komponējis mūziku! (2 punkti)**

a) \_\_\_\_\_

b) \_\_\_\_\_

**1.7. Nosauciet latviešu rakstnieku un viņa romānu, kas 2016. gadā tika tulkots un izdots franču un norvēģu valodā! (2 punkti)**

a) \_\_\_\_\_

b) \_\_\_\_\_

**Kopējais punktu skaits 1. daļā: \_\_\_\_\_**

## **2. daļa. Eduards Veidenbaums un viņa daiļrade**

**2. uzdevums. Atbildiet uz jautājumiem par Eduarda Veidenbauma dzīvi un daiļradi!**

**2.1. Eduards Veidenbaums – atdzejotājs. (11 punkti)**

**2.1.1. Nosauciet trīs valodas, no kurām Eduards Veidenbaums atdzejoja latviski! (3 punkti)**

\_\_\_\_\_

**2.1.2. Kurš no Eduarda Veidenbauma tulkoto darbu autoriem dzīvojis visenāk? Nosauciet divus motīvus, kas vieno šā dzejnieka un Veidenbauma liriku! (3 punkti)**

a) \_\_\_\_\_

b) \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

**2.1.3. Atzīmējiet uzsvērtās (/) un neuzsvērtās zilbes (v) abās Eduarda Veidenbauma atdzejotajās rindās (2 punkti) un nosakiet strofu (3 punkti)!**

Mantu gūt atturēt nespēj ne ziema, ne uguns, ne jūra.

Dabai kas dzīvodams klausā, vai simtu viņš pūrvietas apar.

**Strofa: \_\_\_\_\_**

**2.2. Pirmie Eduarda Veidenbauma Kopotie raksti nāca klajā 1907.–1909. gadā – vecajā ortogrāfijā. Pirmajam sējumam pirmo plašo Veidenbauma dzīves un daiļrades aprakstu sagatavoja viņa skolabiedrs, latviešu dzejnieks, kura sacerēto epitāfiju krājums „150 epitafu jeb kapuzrakstu” piedzīvoja izdevumu 2016. gada nogalē. Veltījumā Eduardam Veidenbaumam šis dzejnieks raksta (5 punkti):**

Kā meteors pie mākslas debesīm Tu pazibēji, –  
Viss fragments vien, kaut arī skaists, ko sacerēji.  
Nu daudzi zīlē, kādā partijā Tu vēlāk stātos?  
– Nevienā! Sava paša pasaulē Tu lidinātos.

**2.2.1. Nosauciet šo dzejnieku! (1 punkts)**

**2.2.2. Nosauciet un raksturojiet divus dzejoļa pirmajā rindā lietotos mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus! Divos teikumos interpretējiet vienu no tiem Eduarda Veidenbauma dzīves un/vai daiļrades kontekstā! (4 punkti)**

a) \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

b) \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

**2.3. Atveidojiet mūsdienu ortogrāfijā šo divu Eduarda Veidenbauma dzejoļu pirmās rindas! (2 punkti)**

Ja gribi tift pee labas weetas,

\_\_\_\_\_

Mums latveefcheem dfejneefu milfigs bars,

\_\_\_\_\_

**2.4. Miniet divas jomas, kam veltīta Eduarda Veidenbauma publicistika! (2 punkti)**

a) \_\_\_\_\_

b) \_\_\_\_\_

**Kopējais punktu skaits 2. daļā: \_\_\_\_\_**

### 3. daļa. Valoda

#### **3. uzdevums. Izlasiet teksta fragmentu un izpildiet uzdevumus!** (6 punkti)

Filmas kostīmu mākslinieks Jānis Matīss ar asistenti Ināru Antoni bija atraduši brīnišķīgu svītrainu peldkostīmu Andas Zaices tēlotajai barona kuzīnei, un režisors Leimanis gribēja to filmā īpaši apspēlēt, tāpēc izdomāja peldēšanās skatu. Režisors bija iecerējis, ka Sutka nobiedēs kuzīni, iedams vēžot, bet aktieris Eduards Pāvuls pastāvējis uz to, ka tāds tips kā Sutka nemaz nevēž. Divas nedēļas Pāvuls staigājis pakaļ Leimanim, kamēr pierunājis režisoru uz savu divdomīgo variantu.

(Pēc Kristīnes Matīsas grāmatas „Vecās labās... Latviešu kinoklasikas 50 spožākās pērles”)

#### **3.1. Atrodiet tekstā 1) vienu no lietvārda darinātu īpašības vārdu, 2) vienu no lietvārda darinātu darbības vārdu, 3) vienu no darbības vārda darinātu lietvārdu! Uzrakstiet motivētājevārdus (jeb vārdus, no kuriem tie darināti)! (3 punkti)**

Nr.		Vārds	Motivētājevārds
<i>Piemērs</i>	<i>No darbības vārda darināts lietvārds</i>	<i>skats</i>	<i>skatīt</i>
1.			
2.			
3.			

#### **3.2. Izrakstiet trīs ar piedēkļiem atvasinātus darbības vārdus divdabja formā, uzrakstiet tos pamatformā un nosakiet konjugāciju! (3 punkti)**

Nr.	Darbības vārds divdabja formā	Darbības vārds pamatformā	Konjugācija
<i>Piemērs</i>	<i>pastāvējis</i>	<i>pastāvēt</i>	<i>3.</i>
1.			
2.			
3.			

#### **4. uzdevums. Izlasiet teksta fragmentu un izpildiet uzdevumus!** (6 punkti)

Leonīds Leimanis šo vētru pārcieta stoiski, iekšēji gan dusmodamies uz kritiķiem kā konservatīviem puritāņiem, kas Kristīni tiecas pārvērst par bālu bezasiņu būtni, bet uz āru viņš neko daudz neizrādīja, tikai atgādināja, ka Rainis par savas lugas „Daugava” iestudējumu esot teicis – gluži tā es nebiju domājis, bet var jau visādi!

(No Kristīnes Matīsas grāmatas „Vecās labās... Latviešu kinoklasikas 50 spožākās pērles”)

#### **4.1. Skaidrojiet tekstā lietoto svešvārdu nozīmi!** (3 punkti)

Nr.	Svešvārds	Svešvārda nozīme
<i>Piemērs</i>	<i>kritiķis</i>	<i>‘kritikas speciālists’</i>
1.		
2.		

3.		
----	--	--

**4.2. Atrodiet tekstā un izrakstiet lietvārdu, kuram ir tikai ģenitīva forma! (1 punkts)**

**4.3. Atrodiet tekstā divas vārda formas, kuras veido sešas morfēmas, sadaliet tās morfēmās! (2 punkti)**

Nr.	Vārda forma	Dalījums morfēmās
<i>Piemērs</i>	<i>atgādināja</i>	<i>at-gād-inā-j-a</i>
1.		
2.		

**5. uzdevums. Atrodiet tekstā vārdu, kas locīts pēc divu dažādu deklināciju parauga, norādiet abas pamatformas un atbilstošās deklinācijas! (5 punkti)**

Pedantiskāki skatītāji atrod filmā vēl citas neatbilstmes Blaumaņa garam. Valdemārs Ancītis jautā: „Vai tajos laikos Latvijā ir bijis krodzinieks, kas uzdrīkstējās ar degvīnu tirgoties dievvārdu laikā? Vai Edgars pēc tā, kas noticis krogū, varēja nesodīts doties uz Smiltenes mežiem?” Savukārt skatītājs J. Jansons laikrakstam adresētā vēstulē analizē: „Filmā neiederīgs ir skats, kad Edgars nokļūst aiz kroga letes, un nu sākas visiem labi pazīstamie skati no gangsteru filmām, kad visi grib trāpīt varonim, kas prasmīgi slēpjas aiz bāra letes, bet trāpa, protams, pa pudelēm, kas skaisti izvietotas plauktos.”

(Pēc Kristīnes Matīsas grāmatas „Vecās labās... Latviešu kinoklasikas 50 spožākās pērles”)

Nr.	Vārda formas tekstā	Atbilstošās pamatformas	Deklinācija
1.			
2.			

**6. uzdevums. Izlasiet teksta fragmentu un izpildiet uzdevumus! (3 punkti)**

Tas trakais Kalāču students patiesi bija sava laika baltais zvirbulis. Vai – vēl precīzāk – baltā vārna. Šādam baltajam putnam mums šodien ir atradies atbilstošs nosaukums: disidents. .. No vienas puses, Veidenbaums ir pa pusei jau folklorizējies, bet, no otras puses, viņu ar gariem zobiem ņem pretī gan totalitāras, gan pilsoniskas iekārtas. Varbūt visspilgtākais piemērs ir Latvijas PSR Kultūras ministrijas aizliegums grupas „Pērkonis” programmai Eduarda Veidenbauma tekstu dēļ...

(Knutu Skujenieks)

**6.1. Atrodiet tekstā divus frazeoloģismus un izskaidrojiet to nozīmi! (2 punkti)**

Nr.	Frazeoloģisms	Nozīmes skaidrojums
1.		
2.		

**6.2. Atrodiet tekstā un izrakstiet vienu metonīmisku nozīmes pārnese! (1 punkts)**

---

**7. uzdevums. Izlasiet teksta fragmentu un skaidrojiet ar indeksiem numurēto pieturzīmju lietojumu! (7 punkti)**

Vēlāk gan Saulcerīte Viese protestē, ka filmā „Pūt,<sup>1</sup> vējiņi!” „nav Daugavas tēla,<sup>2</sup> ir sagrābstīti skati no dažādām vietām<sup>3</sup>”, turklāt dominē „Rīgas kinostudijas skaistuma standarta epizodes – dzeltenī ziedoša pļava,<sup>4</sup> stirniņa mežā”, tomēr Daugavas skatu vietai ir konkrēta adrese –<sup>5</sup> 108.<sup>6</sup> kilometrs no Rīgas,<sup>7</sup> pie Kokneses.

(No Kristīnes Matīsas grāmatas „Vecās labās... Latviešu kinoklasikas 50 spožākās pārles”)

<b>Pieturzīmes numurs</b>	<b>Skaidrojums</b>
<i>Piemērs</i> 1.	<i>Komats atdala vienlīdzīgus teikuma locekļus.</i>
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	

**8. uzdevums. Izlasiet teikumu un salieciet tajā trūkstošās pieturzīmes atbilstoši latviešu literārās valodas interpunkcijas prasībām! (8 punkti)**

Starp citu, šis ir pirmais gadījums Rīgas kinostudijas vēsturē, kad filmas mūzika tiek uzrakstīta jau pirms filmēšanas sākuma – Imants Kalniņš un Gunārs Piesis kopīgi *izstaigāja* scenāriju, fiksējot, kur vajadzēs mūziku un sinhronu darbību, un tad komponists rakstīja partitūru piecdesmit minūtēm filmas laika, nevis divdesmit, kā ierasts *normālās* aktierfilmās.

(No Kristīnes Matīsas grāmatas „Vecās labās... Latviešu kinoklasikas 50 spožākās pārles”)

**Kopējais punktu skaits 3. daļā: \_\_\_\_\_**

#### 4. daļa

**9. uzdevums. Izvēlieties vienu no piedāvātajiem tematiem un uzrakstiet pārspriedumu (350–400 vārdu)! (34 punkti)**

**9.1. Latviešu folkloras interpretācija Raiņa lugas „Pūt, vējiņi” tekstā un ekranizējumā.**

**9.2. Kaislības atklāsmes raksturojums: kopīgais un atšķirīgais Rūdolfā Blaumaņa novelē „Purva bridējs” un tās ekranizējumā.**

**9.3. Ūdens poētika filmās „Pūt, vējiņi” un „Purva bridējs”.**

Uzmetums





Lined writing area consisting of multiple horizontal lines.

Kopējais punktu skaits 4. daļā: \_\_\_\_\_